

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticoꝝ Specvlvm**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

In quibus causis cesset exemptionis priuilegium. cap.vii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

nam agendarum auctoritas. Qui si aliquid Canonici ad deliberandum proponat; nec de re ad suum vel alterius commodum spectante agatur, Episcopi ipsi Capitulum conuocent, vota exquirant, & iuxta ea conuocent. Absente vero Episcopo, omnino hoc ab iis de Capitulo, ad quos hoc de iure, vel consuetudine spectat, perficiatur; nec ad id vicarius Episcopi admittatur.

Ceteris autem in rebus Capituli iurisdictio, & potestas, si qua eis competit, & bonorum administratio, & intacta omnino relinquatur. Qui vero non habent dignitates, nec sunt de Capitulo, ij omnes in rebus ecclesiasticis Episcopo subijciantur: non obstantibus quo ad supradicta, priuilegiis etiam ex fundationibus competentibus, nec non consuetudinibus etiam immemorabilibus, sententiis, iuramentis, concordiiis, quae ipsos obligent auctores: saluis tamen in omnibus priuilegiis, quae vniuersitatibus studiorum generalium, seu earum personis sint concessa. Hac autem omnia singula in iis ecclesiis locum non habeant, in quibus Episcopi, aut eorum Vicarij ex constitutionibus, priuilegiis, aut consuetudinibus, siue concordiiis, quocumque alio iure maiorem habent potestatem, auctoritatem ac iurisditionem, quam praesenti decreto comprehensum: quibus sancta Synodus derogare non intendit.

Capituli iurisdictio, potestas & bonorum administratio salua ipsi relinquatur.

Priuilegiis vniuersitatum a Concilio Tridentino nihil derogatum est.

In quibus causis cesset exemptionis priuilegium.

CAP. VII.

Præterea in exemptorum causis ex decreto sanctae Tridentinae Synodi seruanda est Innocentij III. constitutio, quae incipit: volentes: quam eadem Synodus innouandam censuit, & innouauit; addendo tamen, quod in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum clerici seculares, aut regulares, quae monasterium degentes, quomodolibet exempti, non si certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant, in aliis vero si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam si ab ipsa Sede delegatis, conueniri, & iure medio

a sess. 7. de re for. cap. 14. b. ca. 1. de priuileg. in 6. In causis mercedum & miserabilium personarum derogatum est exemptioni.

A a a v ad fol-

ad soluendum debitum cogi, & compelli possunt per
uilegiis, exemptionibus, Conseruatorum deprecato-
ribus, & eorum inhibitionibus aduersus premissa ne-
quaquam valituris.

*Exempti qui-
bus casibus co-
ram Ordinario
conueniri possunt.*

Innocentius verò Papa III, prædicta sua con-
tentione declarauit & definiuit; quod quantum ad
exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen
ne delicti siue contractus, aut rei de qua contra-
gitur, ritè possunt coram locorum Ordinariis
niri, & illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem
(prout ius exigit) exercere. Nunquid ergo carere
nino in his commodo libertatis? Non vique. Quia
nec coram Ordinariis ipsis, dummodo sit in loco
contractus initus aut res litigiosa, nec vti domo-
lium habent; si alibi contrahant; aut res ipsa con-
conueniri possunt aliquatenus super istis; nec
liorum prætextu locorum dioecetani (si vbi con-
runt, aut res ipsa consistit, illic conueniantur) in-
tendi eos illuc, vel ipsis, vt illic respondeant
gendi habeant aliquam potestatem: salus tamen
nus casibus aliis, in quibus eos Episcoporum
ctioni subesse Canonica præcipue instituta. Quod
ipsum decreuit circa illos, quibus, vt non nisi in
certo iudice teneantur de se conquerentibus respo-
re, Apostolico priuilegio est concessum.

*Literæ conser-
uatoriæ ad
quid impetrari
soleant.*
a. c. i. et c. vlt.
de offic. delega.

*b. Sess. 14. de
reformat. ca. 5.*

Insuper cum nonnulli, qui sub prætextu, quod
bonis, & rebus, ac iuribus suis diuersa eis in-
molestia inferantur, certos iudices per literas con-
uatorias deputari obtinent^a, qui illos à molestia
iniuriis huiusmodi tueantur ac defendant, & in
sessione seu quasi bonorum, rerum, ac iurium
manuteneant, & conseruent: nec super illis
lestari permittant: eiusmodi literas in ple-
tra concedentis mentem in reprobam sententiam
queant. Idcirco sancta quoque Tridentina
decreuit, & statuit^b: vt nemini omnino
que dignitatis, & conditionis sit, etiam
lum fuerit; conseruatoria litera cum quibus
clausulis, aut decretis, quorumcumque
putatione, quocumque etiam alio prætextu

... concessa, suffragentur ad hoc, vt coram suo Epi-
 scopo, siue alio Superiore Ordinario, in criminalibus,
 & in iustis causis accusari, & conueniri, & contra eum
 procedi non possit: aut quo minus, si qua
 causa ei excessione competierint, super illis libere va-
 deat apud iudicem ordinarium conueniri. In ciuilibus
 causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud
 Conseruatores iudices in iudicium trahere mini-
 me liceat. Quodsi in his causis, in quibus ipse reus
 fuerit, contigerit, vt electus ab eo Conseruator ab
 officio suspectus esse dicatur; aut si qua inter ipsos
 iudices, Conseruatorem & Ordinarium controuersia
 de competentia iurisdictionis orta fuerit: nequa-
 tem in causa procedatur, donec per arbitros in for-
 mam electos super suspicione, aut iurisdictionis
 competentia fuerit iudicatum. Familiaribus vero eius,
 et huiusmodi literis conseruatoriis tueri solent, ni-
 hil illis profint, praterquam duobus duntaxat: si ta-
 men illi propriis eius sumptibus vixerint. Nemo etiam
 literarum beneficio vltra quinquenium gau-
 di possit. Non liceat quoque Conseruatoribus iudi-
 cibus vltim habere tribunal erectum. In causis vero
 procedentibus, aut miserabilium personarum huius sanctae
 Synodi super hoc decretum^a in suo robore permaneat.
 vniuersitates autem generales, ac collegia doctorum,
 scholarium, & regularia loca, necnon hospitalia
 & hospitalitatem seruantia, ac vniuersitatum, col-
 legiorum, locorum, & hospitalium huiusmodi personae
 praesenti canone minime comprehensae, sed exem-
 ptae omnino sint, & esse intelligantur.

Deceat quoque sancta Tridentina Synodus^b, vt si
 quando iustis, grauib, & ferè necessariis suadentibus
 causis aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Aco-
 mitalis, Comitatus Palatini, Capellani Regij, aut aliis
 huiusmodi in Romana curia, vel extra insignibus deco-
 randos esse placuerit; necnò alios, cuiuscumq. monasterio
 vel quomodocumque addictos, aut sub nomine
 quocumque militiis, seu monasteriis, hospitalibus, colle-
 giis, aut quocumque alio titulo assumi; nihil ex iis priuile-
 giis detractum esse Ordinariis intelligatur; quo minus ij,
 quibus

*In quibus cau-
 sis derogatum
 sit à Concilio
 Tridentino li-
 teris conserua-
 toriis.*

*Literae conser-
 uatoriae vltra
 quinquenium
 non durant.*

*a sess. 7. de re-
 form. cap. 14.
 A literis con-
 seruatoriis qui
 censentur esse
 exempti.*

*b sess. 24. de
 refor. cap. 11.*

*Restriçtio pri-
 uilegiorum que
 certis quibus-
 dam personis à
 papa concedi
 solent.*

a tit. de privileg. & excessibus privileg. giat.

Restrictio privilegiorum, quae residentibus in curia Rom. competere solent. b qua ist c. 3. de privileg. in extrava. g. comm. c. 16. de privileg. & excess. privileg.

Exempti ratione certi rei vel loci, non essentur exempti respectu alterius rei vel loci. d ut annotantur Jo. Sotol. Theol. & Honorat. Lucius I. C. ad d. n. e. sess. 24. c. 3. de privileg. in extrava. g. comm.

quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concessa contigerit, ipsis Ordinariis tanquam Apostolicis delegatis plene in omnibus; & quo ad Capellanologios iuxta constitutionem Innocentij III. quae dicitur. Cum capella^a, subiecti existant: exceptis tamen in praedictis locis, aut militiis actu servium, & interuentia viunt; siue iis, qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, et in Ordinario consistere debeat: non obstantibus pene quibuscumque, etiam religionis sancti Iohannis Hierosolymitani, & altiarum militiarum. Quae vero privilegia residentibus in curia Romana vigore Eugenianae constitutionis^b, aut familiaritatis Cardinalium competere solent; ea in iis, qui beneficia ecclesiarum tenent, ratione praedictorum beneficiorum intelligantur, sed Ordinarij iurisdictioni subiecti non neant; non obstantibus quibuscumque inhibitionibus.

Constitutio autem Innocentij III. cuius supra decreto Synodi Tridentinae fit mentio, haec dicit: Capella Ducis Burgundiae gaudere dicatur hoc privilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum eiusdem Capellae suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti ferre audeat promulgare: quidam capellae supradictae Canonici, qui paroeciales ecclesias a se tenent, contra privilegij praebati, in his etiam quarum iurisdictione te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quae iurisdictione grauer inter dum excedant, tunc correctione solant, & sententiae subiicere. Quocirca mandatum tenus in quantum exempti sunt eiusdem ratione capellae Apostolicis privilegiis, deferat reuocetur, vel quantum ratione paroecialium ecclesiarum, vel iurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, cessat debitum in eisdem libere prosequaris.

Eugeniana vero constitutio, cuius praedictum Synodi Tridentinae decretum quoque meminit, haec dicit: Diuina in eminenti Sedis Apostolicae specula lucente clementia constituti, ad ea libenter intransiens per qua officiales praedictae Sedis obsequis

quam veluti fidelium carnium matrem pro animarum
 salute querenda, & iustitia prosequenda, de diuersis
 mundi partibus confluit multitudo) tutius, & quietius
 & promptiores valeant exhibere; Hinc est, quod nos
 in certis rationabilibus causis moti, etiam nonnullorum
 prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes,
 interdiximus inhihemus locorum Ordinariis, necnon
 commissariis, & delegatis eorum cæterisque vniuersis
 in singulis, quacumque potestate & autoritate præful-
 geant, cuiuscumque dignitatis, gradus, vel præminen-
 tiæ fuerint, ne contra officiales præfatos, quocumque
 nomine nuncupentur, in nostris, & dictæ Sedis obse-
 quis, nunc & pro tempore existentes, necnon quos-
 que alios, pro suis & eorum causis vel negotiis pro-
 secuturis ad sedem prædictam venientes, ac in ea du-
 ratione negotiorum, & causarum huiusmodi prosecutione
 memoriam trahentes, & recedentes ab eadem, proce-
 dant, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel
 interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum,
 vel quavis aliam sententiam promulgare præsumant.
 In cuius omnes & singulos processus, & sententias
 prædictas tenorem & mentem nostræ inhibitionis huius-
 modi latas, & habitas, & illi postea habendas, ac
 eorum promulgandas, & quacumque inde secuta de-
 creta nullas, irritas, & inania, nulliusque extitisse
 vel extiterit roboris, vel momenti. Necnon quicquid
 contrarium à quoquam quavis autoritate scienter,
 & legoranter attentatum forsan est hætenus, vel in
 futurum contigerit attentari, etiam decernimus irri-
 tum & inane. Et nihilominus in omnes, & singulos
 Ordinarios, & officiales, commissarios, & delegatos
 eorum, qui se de dignitatibus ac beneficiis ecclesiasti-
 cis quibuscumque officialium, aut negotia huiusmodi
 quod dictam Sedem prosequuntur prædictorum, eos
 vel forsan priuando, atque priuatos decernendo, seu
 declarando, vel cuiuscumque priuationis prætextu illa
 personis aliis conferendo, seu de illis in eos quomodo-
 libet se intromittendo, tam in dantes, quàm in accipien-
 tes excommunicationis, suspensionis & interdicti latas
 sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto
 incur-

*Ordinarij non
 possunt ferre
 censure in suos
 subditos Romæ
 cunctes, nec illos
 beneficijs pri-
 uare.*

*Irritantur om-
 nia que ab Or-
 dinarijs contra
 hoc privilegium
 Papæ sunt.*

*Pœna contra
 huius privile-
 gij transgresso-
 res.*

Huius privilegij violatores à nullo quàm à Papa absolvi possunt.

incurrere. Aqua quidem excommunicationis sententia absolvi nequeant nisi à nobis, vel per nos deputatos, praterquam in mortis articulo constituti. Præsentem à die affixionis præsentium ad valvas Basilicæ principis Apostolorum de urbe, ex certa scientia quocumque ligare volumus, & arctare. Non oblitamur Apostolicis & quibuscumque generalibus, aut provincialibus, aut synodalibus conciliis, edictis, constitutionibus, ordinationibus, & Apostolicis privilegiis, per quos status præsentium impediri posset quomodo libet, vitari ferri; etià si de illis eorumque totis tenoribus habentur esset in præsentibus mentio specialis; & quæ præsentibus volumus haberi pro sufficenter expressis, ceteris cõtrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum

Porro vt Canonici & alij ecclesiastici, præsentium concilij Tridentini decreta in exemptionibus, seu derogationem eorum ad reducendam, & restituendam, ut per debitam disciplinam, vitæ ac morum honestatatem, & pietatem, æquiori, & benigniori ferantur, cogitent eandem ob causam contra laicorum exemptionem, quibus tamen liberior & laxior viuentium

a sess. 24. de refor. cap. 10.

Synodo promanuisse decretum, vt Episcopi, vt ipsi quem regunt populum possint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant, & potestatem habeant, etiam tanquam Apostolicis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi iuxta canonum sanctiones, quæ illis ex præsentia sua pro subditorum emendatione, ac diocesis utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, vbi visitatione, aut morum correctione agitur, exemptione, vlla inhibitiõ, appellatiõ, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quæ his madata, decreta, aut iudicata fuerint, quoque modo impediatur, aut suspendatur.

In quibus causis populo contra Ordinarios suos ad optia est exemptio.

Quid, Capitula ad reducendam honestatem præsentium debeant. CAP. VIII.

Eccliesiarum cathedralium, & collegiarum capitula, quibus iurisdictio in eos, qui de Capitulis